

JAAR VERSLAG 2017

STICHTING
VAKMANSTAD

JAARVERSLAG 2017

Rotterdam Vakmanstad

Inhoudsopgave

Lekker in je vel	3
1. Het verhaal van Rotterdam Vakmanstad	4
2. Doen-denken	7
2.1. <i>KBS Agnesschool</i>	8
2.2. <i>OBS Bloemhof</i>	9
2.3. <i>KBS Elisabethschool</i>	10
2.4. <i>OBS De Globe</i>	12
2.5. <i>Leerlijnen</i>	13
2.6. <i>Schoolbetrokkenheid</i>	13
2.7. <i>Ouderbetrokkenheid</i>	15
2.8. <i>Wetenschappelijk onderzoek</i>	18
3. Vakhuis	19
4. Onze organisatie	24
5. Zo zien wij de toekomst	27
6. Financiële informatie en financieel verslag 2017	28
6.1. <i>Begroting 2018</i>	28
6.2. <i>Bestuurlijke voornemens</i>	28
6.3. <i>Vermogensbeleid</i>	28
6.4. <i>Beleggingsbeleid</i>	28

Lekker in je vel

Voor u ligt het jaarverslag van 2017. Ons hogere doel is om kinderen en jongeren lekker in hun vel te laten zitten. In 2017 hadden wij een dagelijks bereik van ruim 1.300 leerlingen. Daar hebben we prachtige leerprogramma's voor opgezet. Het jaar stond in het teken van onze inzet om de uitvoering van die programma's op excellent niveau te krijgen. We zagen daarin een stijgende lijn. Niet alleen wij, ook scholen, ouders, andere stakeholders en niet te vergeten de kinderen zelf waren vol enthousiasme.

Zonder draagvlak, geen succes

Om van onze ideeën en programma's een succes te maken hebben we iedereen nodig: scholen, ouders, stakeholders en de kinderen. Met onze aandacht voor schoolbetrokkenheid willen we scholen op ieder niveau betrekken bij onze organisatie. In 2017 hebben wij schoolbetrokkenheid verder vormgegeven. Vertegenwoordigers van schoolbesturen, schooldirecteuren en onze sociale investeerder namen actief en betrokken deel aan de stuurgroep. Bij de basisscholen zijn diverse groepsdocenten die binnen hun school verantwoordelijkheid namen om het programma Doen-denken succesvol te maken. Wat mooi is om te zien, is dat onze programmacoördinatoren regelmatig aansloten bij overleggen van het managementteam van deelnemende scholen. Naast betrokkenheid van scholen, is ook ouderbetrokkenheid essentieel. Tijdens de ontwikkeling van leerlijnen is nadrukkelijker een koppeling gezocht met ouderbetrokkenheid.

Missie, visie en strategie

In het najaar van 2017 zijn we gestart met de herijking van onze missie, visie en strategie. Een waardevol traject, waarin wij onze koers uitzetten. Het hielp ons om de operationele excellente uitvoering van ons programma waar te maken. Vanuit één verhaal konden we de organisatie efficiënter laten opereren en processen borgen. Ik ben trots op de operationele uitvoering hiervan. Ik hoor hele goede geluiden uit de scholen zelf. Het is geen *rocket science*, maar scholen vonden het fijn dat er drie weken vooruit een rooster lag en dat wij spoedig zorgden voor vervanging wanneer dat noodzakelijk werd.

Waar gaan we naar toe?

Het fundament voor de komende jaren is gelegd. Met een mooi en superdivers team zorgen we de komende jaren dat nóg meer kinderen, ouders en scholen lekkerder in hun vel komen te zitten. Dat is waar we het voor doen. Iedereen, die samen met ons het verschil heeft willen maken, bedankt voor jullie hulp en toewijding.

Veel leesplezier!

Rachid el Ousrouiti, directeur Rotterdam Vakmanstad

1. Het verhaal van Rotterdam Vakmanstad

“In 2004 wordt Rotterdam Vakmanstad als concept gelanceerd door de Rotterdamse filosoof Henk Oosterling. Twee jaar later wordt dit concept strategisch en tactisch doorvertaald. Gesteund door Pact op Zuid, sluit Vakmanstad coalities met allerlei partijen die in sociaaleconomisch zwakke wijken werkzaam zijn. In 2008 start op OBS Bloemhof in Rotterdam-Zuid een wetenschappelijk gemonitord driejarig project: Fysieke Integriteit. Later wordt dit ‘Doen-denken’ genoemd. Het is het kernstuk van een ecosociale educatie en vorming, die Vakmanstad door de hele onderwijscarrière van jongeren heen wil verweven. Henk Oosterling ziet dit als de sociaal-culturele infrastructuur voor vakmanschap dat aan de eisen van de 21ste eeuw tegemoet komt. Vakmanstad doet ook een appèl op bewoners, burgers, beleidsmakers en bestuurders om vanuit hun expertise een bijdrage te leveren aan de realisering van een duurzaam verantwoordelijkheidsbesef en een grootstedelijke interesse. Die vormen de basis van intercultureel samenleven.”

Vanuit deze motivatie van Henk Oosterling hebben mensen zich aangesloten bij Vakmanstad. Vanaf 2012 tot nu ontwikkelt Vakmanstad zich door steun van Stichting De Verre Bergen en Stichting Vogelgezang steeds verder als professionele organisatie. Wie zijn we? Waar gaan we voor? Waar staan we voor? Het zijn vragen waar we ons als Vakmanstad niet altijd raad mee wisten. Tijdens diverse workshops en sessies die in 2017 hebben plaatsgevonden, heeft Vakmanstad zijn missie, visie en strategie herijkt. Het doel hiervan was om een duidelijke koers te varen. Een ander doel was om aan onszelf én aan de buitenwereld één duidelijk verhaal te kunnen vertellen: het verhaal van Rotterdam Vakmanstad. Hiermee is een belangrijke stap gezet richting de toekomst.

Wat willen wij bereiken?

Vakmanstad wil kinderen en jongeren laten excelleren. Wij willen dit bereiken door educatieve programma's te ontwikkelen, waarbij kinderen en jongeren worden uitgedaagd om hun kennis uit te breiden en vaardigheden te verbeteren. Nauwe samenwerking met scholen, ouders en leerlingen is daarbij een voorwaarde. Tijdens onze programma's ontdekken jongeren en kinderen wie ze zijn, waar ze voor staan en waar hun talenten liggen. We bieden hen de ruimte, letterlijk en figuurlijk, om die talenten te ontplooien.

Hoe kijken wij naar de wereld?

Samen maken we de wereld mooier. Ook kinderen en jongeren in lastige(re) situaties willen een positieve bijdrage leveren aan die wereld. Wij geloven dat het ervaren van meer leerplezier en leersucces van kinderen en jongeren hiervoor zorgt. Zij komen hierdoor lekkerder in hun vel te zitten. Dit vergroot de kans dat zij als fysiek evenwichtige, sociaal weerbare en mentaal veerkrachtige personen opgroeien. Zij leren om te vertrouwen op zichzelf en op hun capaciteiten, waardoor ze ook in staat zijn om reflectief, kritisch en duurzaam om te gaan met zichzelf, anderen, de omgeving en de wereld.

Waar dragen wij aan bij?

Armoede, sociale status of (gebrek aan) opvoeding is vaak de oorzaak van maatschappelijke problemen bij kinderen en jongeren. Te veel van hen benutten daardoor onvoldoende hun talenten. Ongelooflijk zonde, want juist daarmee kunnen ze hun leven een positieve impuls geven. Hun dilemma's? Ze hebben een te eenzijdig netwerk, beschikken niet over de juiste kwalificaties en hebben moeite om zichzelf te presenteren. Het vinden van een baan is daardoor lastig. Vakmanstad doorbreekt die vicieuze cirkel. Met de juiste skills, een adequaat netwerk en een positief zelfbeeld kunnen kinderen en jongeren een betere toekomst voor zichzelf opbouwen. Dit vereist een diepte-investering in de opleiding, die begint bij het basisonderwijs.

2. Doen-denken

Doen-denken is het programma dat Rotterdam Vakmanstad heeft opgesteld om kinderen en jongeren van vier tot eenentwintig jaar te leren hoe ze reflectief, kritisch en duurzaam kunnen omgaan met zichzelf, anderen, de omgeving en de wereld.

Vijf leerlijnen

Het programma is aanvullend op het reguliere onderwijs en opgebouwd uit vijf leerlijnen: Groen, Gezond, Techniek, Sport en Denk. Doen-denken ontwikkelt niet alleen de vaardigheden van kinderen en jongeren op het gebied van gezonde leefstijl, techniek, mediawijsheid en eco-sociaal bewustzijn. Het richt zich ook op hun fysieke, sociale en mentale ontwikkeling. Het lesaanbod is integraal. Dit betekent dat het op verschillende momenten en in verschillende groepen kan worden aangeboden. De leerlijnen omvatten niet alleen lesstof, maar ook benodigdheden en randvoorwaarden. Bij de leerlijn Groen is een goede tuin of een stuk grond om te kunnen planten onmisbaar. Vakmanstad zorgt er dan voor dat dit wordt gerealiseerd. Bij de leerlijn Gezond wordt door de koks en souschefs een gezonde maaltijd klaargemaakt en worden er kook- en smaaklessen gegeven. Een keuken is dan een randvoorwaarde. Vakmanstad maakt zich daarvoor hard.

Uitvoering Doen-denken op excellent niveau

In het uitvoeringstraject van het programma Doen-denken 2016-2020, stond in 2017 excellente uitvoering centraal. Dit gold voor zowel de vier basisscholen waar Doen-denken onderdeel was van het lesaanbod, als voor prestaties binnen het Vakhuis en de werkplaatsen in RVC de Hef.

De vier basisscholen

In het verslagjaar 2017 bood Vakmanstad het programma Doen-denken met de vijf leerlijnen Denk, Groen, Sport, Gezond en Techniek aan bij de volgende basisscholen in Rotterdam-Zuid:

- KBS Agnesschool (Wijk Feijenoord)
- OBS Bloemhof (Wijk Bloemhof)
- KBS Elisabethschool (Wijk Carnisse)
- OBS de Globe (Wijk Charlois)

2.1. KBS Agnesschool

Op KBS Agnesschool ligt de nadruk op de leerlijnen Gezond, Groen en Techniek. Voor de lessen Groen zijn er aan het begin van het schooljaar 2016-2017 op het terrein van de school twee grote plantenbakken geplaatst, waarin de kinderen naar hartenlust konden tuinieren. Een schooltuin was te ver weg en bleek te gevaarlijk om met kinderen naartoe te gaan. Plantenbakken op het schoolplein bleken een uitstekende oplossing. In de leerlijn Gezond genoten leerlingen vier dagen per week van een gezonde lunch, vers bereid door een kok en souschef van Vakmanstad. Het aantal hulpouders dat meehielp met de voorbereidingen en het serveren van maaltijden groeide van zes (2016) naar twintig. Een stijging van meer dan tweehonderd procent.

Rotterdam Vakmanstad serveert per schooljaar 2800 gezonde lunches voor de leerlingen van KBS Agnesschool.

2.2. OBS Bloemhof

Leerlingen van OBS Bloemhof genoten vier dagen per week van een gezonde lunch. In 2017 kregen alle groepen kook- en smaaklessen onder leiding van een van onze vakdocenten. De lunch, gecombineerd met kook- en smaaklessen, heeft de smaakontwikkeling en productkennis bij leerlingen bevorderd. Er is meer waardering voor groenten en fruit. Bij de onderbouw assisteerden per les gemiddeld drie externe moeders die op die manier kennismaakten met het programma van Vakmanstad. Een wandposter in de eetzaal met daarop seizoensgroenten afgebeeld, visualiseerde vragen over ingrediënten en maaltijden. Dagelijks werkten er 'fruitmoeders' en 'uitserveer' moeders mee. Per dag waren zo'n 27 hulpouders actief op beide locaties.

Het programma Doen-denken kwam niet alleen tijdens de gezonde lunch en de kooklessen aan bod. Ook Denklekken (filosofie) en Sportlessen (aikido/judo) waren onderdeel van het programma op OBS Bloemhof.

Vier dagen per week een gezonde maaltijd op OBS Bloemhof.

2.3. KBS Elisabethschool

Les uit alle leerlijnen

Het programma Doen-denken was op KBS Elisabethschool merkbaar aanwezig. Directie, docenten en andere medewerkers waren nauw betrokken bij het programma van Vakmanstad. De groepen 3 t/m 8 draaiden volledig mee. Groep 1 en 2 deden mee op facultatieve basis. Voor elke groep was er bijna dagelijks wel een les uit een van de vijf leerlijnen.

Samenwerking met verpleeghuis voor Groen-programma

Vakmanstad heeft creatief meegedacht om een oplossing te vinden voor het ‘tuinprobleem’ van de KBS Elisabethschool. De tuinen rondom de school, waarvan Vakmanstad medegebruiker was, werden namelijk helaas stuk voor stuk opgeheven. Er was op eigen terrein geen goede plek beschikbaar. Het terrein van verpleeghuis Hannie Dekhuijzen, dat direct naast de school ligt, bleek een goed alternatief. Vakmanstad is vervolgens een gesprek aangegaan met het verpleeghuis, waaruit een samenwerking ontstond. De Groenlessen werden sindsdien gegeven op het terrein achter het verpleeghuis Hannie Dekhuijzen. Naast ruimte voor het kweken van groente, fruit en granen werd ook meteen een gedeelte ongerept groen opgeleverd, waar allerlei beestjes en natuurlijke processen te ontdekken zijn. Het tuinieren in de achtertuin van het verpleeghuis zorgde bovendien voor een bijzonder en waardevol contact tussen oud en jong, de bewoners en de leerlingen.

Tuinieren en filosoferen op de KBS Elisabethschool met ons programma Doen-denken.

2.4. OBS De Globe

Doen-denken programma ingebed in reguliere lesrooster

Op beide locaties van OBS De Globe, Zwartewaalstraat en Den Hertigstraat, is het Doen-denken programma voor elke groep onderdeel van het reguliere lesrooster. Alle vijf leerlijnen worden hierin aangeboden, met uitzondering van Techniek en Gezond voor de groepen 1 en 2. De onderlinge samenwerking werd in 2017 geïntensiveerd en de vakdocenten van Vakmanstad werden steeds meer betrokken bij binnenschoolse ontwikkelingen.

Aanleg van tuin

In het najaar van 2017 heeft de school een stuk grond van de gemeente Rotterdam kunnen huren en een plan ontwikkeld om een tuin te realiseren voor de leerlingen aan de Den Hertigstraat. De bedoeling is dat er een grote binnentuin komt aan de overzijde van de Den Hertigstraat, waarbij de betrokkenheid en saamhorigheid vanuit de buurt wordt aangemoedigd.

Met de leerlijn Sport werken wij aan de fysieke balans en mentale veerkracht van de kinderen.

2.5. Leerlijnen

Aan het eind van het schooljaar 2016-2017 is door Vakmanstad de eerste versie van de leerlijnen opgeleverd. Tijdens het ontwikkel- en schrijfproces hebben vier groendocenten, vier kook- en smaakdocenten, vijf techniekdocenten, twee sportdocenten en vier filosofiedocenten onder leiding van Aetzel Griffioen vier leerlijnen en een lesoverzicht voor de sportlijn geschreven. Elke leerlijn bestaat uit een lesplanning, leshandleidingen, presentaties, recepten en werkbladen waar nodig. De lesplanning en de leshandleidingen zijn in juli 2017 opgeleverd. In totaal ging dit om vijf plannings met ongeveer 1.040 leshandleidingen met bijbehorende werkbladen en vergelijkbare documenten. Vanaf september 2017 hebben de docenten en de coördinator lesgegeven uit deze materialen. Tot het einde van het schooljaar 2017-2018 evalueren zij de lessen en implementeren zij de bevonden verbeterpunten in de werkbladen, presentaties en andere benodigde documenten. Al het herschreven materiaal moet eind juni 2018 afgerond en opgeleverd worden. Vakmanstad heeft de CED-Groep (Centrum voor Educatieve Dienstverlening) gevraagd om naar de leerlijnen te kijken. De vraag was of de aangeboden skills inderdaad passen bij wat Vakmanstad zegt te doen, en op welke kerndoelen elke leerlijn aansluit. Deze externe evaluatie is in december 2017 met goed resultaat afgerond en wordt eveneens meegenomen in het herzien van de leerlijnen in het verdere schooljaar 2017-2018.

2.6. Schoolbetrokkenheid

Schoolbetrokkenheid gaat over het draagvlak dat er in alle geledingen van scholen zou moeten zijn om ons programma optimaal uit te kunnen voeren, van bestuurder tot conciërge. Hoe hoger de betrokkenheid, hoe beter Doen-denken tot z'n recht komt.

Kwadrantconvenanten

Begin 2017 zijn met de vier deelnemende basisscholen OBS Bloemhof, OBS De Globe, KBS Agnesschool en KBS Elisabethschool kwadrantconvenanten ondertekend. In deze overeenkomsten, die mede zijn getekend door Stichting De Verre Bergen en de schoolbesturen BOOR en RVKO, zijn afspraken over overdracht op termijn opgenomen. Een soepele overdracht van het programma op de KBS Agnesschool en de OBS Bloemhof is in 2018 een van de speerpunten van Vakmanstad.

Aanstellen programmacoördinator

In 2017 is voor optimale uitvoering van Doen-denken een programmacoördinator aangesteld. In combinatie met de in 2016 opgerichte stuurgroep, waaraan alle partners deelnamen, kon de kwaliteit van ons aanbod op deze manier beter bewaakt en gewaarborgd worden. Op de vier basisscholen waar wij ons programma uitvoerden, zorgde de programmacoördinator voor de implementatie, optimale realisatie, de juiste planning en afstemming en voor een soepel verloop van het programma in de dagelijkse praktijk op de werkvloer.

‘Vaste gezichten’

Een aantal van onze vakdocenten en assistenten waren op meerdere scholen werkzaam. Daarnaast konden wij een beroep doen op een vaste pool invaldocenten, die klaar stonden op het moment dat een docent of assistent onverhoopt ziek werd of afwezig was. Dit krachtige team van collega's zorgde voor 'vaste gezichten' op de scholen. Dit droeg bij aan de betrokkenheid bij en op de scholen. Vakdocenten van Vakmanstad zijn in 2017 op regelmatige basis door de deelnemende basisscholen gevraagd om mee te doen met studiedagen, maar ook bijvoorbeeld met de "Gouden Weken" aan het begin van het schooljaar.

Regelmatig contact

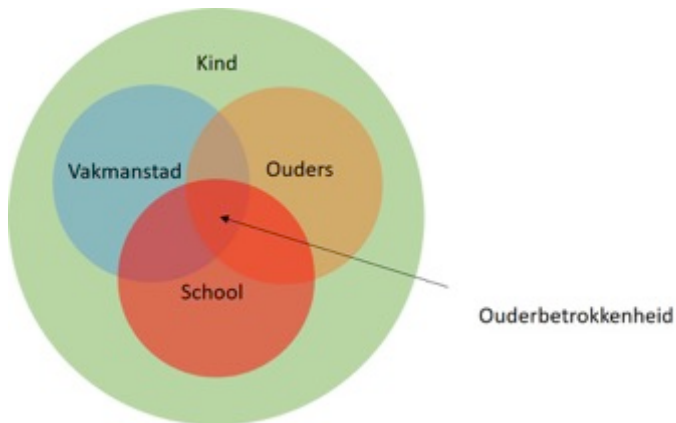
Het contact met de basisscholen is van groot belang. Bijna dagelijks is hier dan ook sprake van geweest. De programmacoördinator was wekelijks op één of meerdere scholen aanwezig. Tijdens zo'n bezoek werd overlegd met de leidinggevende of een ander contactpersoon over het verloop van ons programma Doen-denken binnen de school. Nieuwe ideeën werden besproken en eventuele belemmeringen werden aangepakt en verholpen. Daarnaast controleerde onze programmacoördinator of de benodigde materialen voldoende aanwezig waren en of deze in goede staat verkeerden. Geregeld bezochten medewerkers ook lessen om bij te houden hoe leerlijnen in de praktijk tot uiting kwamen en hoe de respons was vanuit de leerlingen. Dit lesbezoek vormde de basis voor een inhoudelijk gesprek met de vakdocent en/of assistent. Indien nodig of gewenst kon hieruit een coaching- of trainingstraject voortkomen.

Borging programma's

In 2017 werkte Vakmanstad samen met KBS Agnesschool en OBS Bloemhof aan de borging van het programma. Deze borging vloeit voort uit onze visie op initiëren, realiseren, bestendigen en overdragen als het gaat om samenwerkingsovereenkomsten met scholen. Begin 2017 startte Vakmanstad met de voorbereidingen en de eerste overleggen met de scholen om de borging vorm te geven. Hierbij stond een op maat gevormde borging centraal.

2.7. Ouderbetrokkenheid

Optimale ontwikkeling is alleen mogelijk als de drie-eenheid Vakmanstad, School en Ouders met elkaar voor het Kind de ideale omstandigheden creëren om te floreren.

Ouderbetrokkenheid, de betrokkenheid van ouders in het leerproces van kinderen, is daar een enorm belangrijk onderdeel in. Kort gezegd houdt dit in dat er thuis over schoolactiviteiten wordt gesproken en er een positieve sfeer rondom leren ontstaat. Uit (inter)nationaal onderzoek en uit *best practices* blijkt dat dit ook de meest effectieve vorm van ouderbetrokkenheid is en daarmee een belangrijke bijdrage kan leveren aan de sociaal emotionele ontwikkeling en leerprestaties van leerlingen. Hoe vaker ouders 'onderdeel' worden van een leerproces, hoe succesvoller de leerervaringen.

Coördinator ouderbetrokkenheid

In 2017 is veel aandacht besteed aan dit thema. Naast de ouderparticipatie op school, werd meer focus gelegd op ouderbetrokkenheid thuis. Er is een coördinator aangenomen om ouderbetrokkenheid, in samenwerking met scholen, verder vorm te geven.

Gesprekken thuis over school

Mede als gevolg hiervan is medio 2017 een begin gemaakt om ouderbetrokkenheid binnen de leerlijnen te integreren. Het doel was om ouders systematisch bij de schoolactiviteiten te betrekken door het gesprek daarover thuis via *conversation starters* op gang te brengen. Hiermee is op OBS De Globe en de KBS Elisabethschool geëxperimenteerd tijdens de filosofielessen. Leerlingen kregen laagdrempelige filosofische vragen mee naar huis, om deze vervolgens aan ouders voor te leggen. In de klas volgde een *follow up* waarbij het antwoord kort werd besproken.

Presentatieles Judo/Aikido

Bij judo/aikido op OBS De Globe zijn ouders uitgenodigd om een zogenaamde presentatieles bij te wonen. Leerlingen kregen binnen judo/aikido ook een sociale- en emotionele vaardigheidstraining, waarbij zij oefeningen uit het werkboek samen met ouders thuis konden maken om het effect van de training te vergroten. Ouders waren hier vooraf over ingelicht.

Mediawijsheid tijdens ouderdiner

Op OBS Bloemhof was het ouderdiner gekoppeld aan het thema mediawijsheid. De leerlingen interviewden via vragen op de placemats hun ouders over hun social media gebruik.

Placemats gebruikt tijdens ouderdiner op OBS Bloemhof waarbij de leerlingen meehielpen met het voorbereiden van de maaltijd en met ouders gesprekken voerden over mediawijsheid.

Educatieve bezoeken mét de ouders

Hiernaast kreeg ouderbetrokkenheid thuis vorm via educatieve bezoeken die gelieerd waren aan de leerlijnen. Hierbij stond de *Two Generation Approach* centraal. Dat wil zeggen dat leerlingen hun leefwereld verder vergroten en hun ouders hierin meenemen.

Zo hebben enkele ouders en leerlingen van de KBS Agnesschool, de KBS Elisabethschool en RVC De Hef in mei 2017 een bezoek gebracht aan de tentoonstelling “Ik kook dus ik ben” in het Wereldmuseum. In het kader van de tuinlessen hebben enkele ouders en twee groepen van De Globe in oktober en november 2017 een bezoek gebracht aan de DakAkker. Bij beide educatieve bezoeken kregen de leerlingen een speelse voorbereidingsopdracht om thuis met hun ouders te maken. Op deze manier kregen ook ouders die niet meegingen *conversation starters* aangeboden.

Bezoek aan het wereldmuseum en DakAkker in het kader van de groenlessen.

Hulpmoeders

Ouderparticipatie, de hulp van ouders op school, kreeg voornamelijk vorm door de inzet van hulpmoeders. Zij verzorgden onder leiding van onze koks gezonde lunches op de KBS Agnesschool en de OBS Bloemhof. Dit is in nauwe samenwerking met deze scholen opgebouwd. Op de KBS Agnesschool participeerden 22 hulpmoeders in de keuken en als overblijfmoeder. Op de OBS Bloemhof participeerden 27 hulpmoeders in de keuken en bij het uitserveren op 2 locaties. De Hulpmoeders fungeerden tevens als ambassadeurs naar andere ouders wat betreft vergroting van bewustwording en participatie.

2.8. Wetenschappelijk onderzoek

De tevredenheid over Doen-denken was enorm in 2017. Scholen, ouders en kinderen ervoeren veel positiviteit en enthousiasme. Al deze beoordelingen zijn gebaseerd op ervaringen met betrokkenen. Op buikgevoel. De ambitie van Vakmanstad is om impact te maken die ook wetenschappelijk onderbouwd is.

Bewijs voor effectiviteit Doen-denken

Om de kwaliteit van ons programma écht aan te kunnen tonen, was wetenschappelijke onderbouwing nodig. Daarom is het Kohnstamm Instituut in het schooljaar 2016-2017 gestart met een wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit van het programma Doen-denken op de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. In het jaar 2017 is op OBS De Globe en KBS Elisabethschool gekeken naar de implementatie van Doen-denken en ook naar de effecten van het programma. Het onderzoek loopt door tot eind 2018. Medio 2019 zijn de resultaten bekend. Met de eerste inzichten uit het onderzoek heeft Vakmanstad in 2017 wél al het programma en de leerlijnen verder geoptimaliseerd.

3. Vakhuis

Het Vakhuis is het programma van Vakmanstad voor de hoogste groepen van de basisschool, de onderbouw van het vmbo en de ISK (internationale Schakelklassen). Het Vakhuis is opgezet in samenwerking met RVC De Hef. Het Vakhuis biedt vier werkplaatsen aan die in het verlengde liggen van het programma Doen-denken: Werkplaats Techniek, Werkplaats Gezond, Werkplaats Media en Werkplaats Cultuur. Voor de laatste twee werkplaatsen heeft Vakmanstad een samenwerkingsverband met de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR). Deze partij denkt en doet mee met de inrichting van de werkplaats en het programma.

Duurzaam vakmanschap

We onderscheiden het 'Vakhuis Bloemhof' en het 'Vakhuis De Hef'. De eerste is het programma dat is gericht op de basisschoolkinderen. Het tweede is de groep vmbo'ers en internationale schakelklassen. In de werkplaatsen maken leerlingen kennis met elementen van duurzaam vakmanschap. Ze kunnen zich oriënteren op houtbewerking, elektrotechniek (zonne- en windenergie), koken en gezonde leefstijl, (CITO)yoga, computerprogrammeren, werken met Arduino, websites, films en vlogs maken, percussie, zang en gitaar leren spelen en deelnemen aan een dansproductie.

Combinaties tussen werkplaatsen

Het was goed zichtbaar dat er in 2017 meer vraaggericht is gewerkt in het Vakhuis. Dit leverde een combinatie van werkplaatsen op. Zoals yogalessen volgen en vlogs maken in dezelfde werkplaats. Ook is de werkplaats Gezond, waarin gekookt kon worden, werd gecombineerd met het maken van een vlog over voeding.

Opbouwen portfolio

Met deelname aan het Vakhuis ontwikkelden leerlingen vaardigheden als samenwerken, communiceren, presenteren en diverse praktische handvaardigheid-skills. Na het afronden van een lesmodule ontvingen ze een certificaat. Op deze certificaten staat aangegeven wat ze aan skills verworven hebben. Samen met beeldmateriaal wordt dit opgenomen in hun portfolio.

3.1. Vakhuis voor basisschoolkinderen groep 7 en 8

Het Vakhuis gericht op groep 7 en 8 basisschoolleerlingen, is een soort 'Buurthuis 2.0'. Na schooltijd hadden kinderen niet zo veel keus: de straat op gaan en *chillen* of hun interesses ontdekken en hun capaciteiten vergroten. Meedoen in de werkplaatsen van het Vakhuis hielp hen om een juiste schoolkeuze te maken voor het voortgezet onderwijs. Hiermee wilden we hen stimuleren om op te groeien tot fysiek evenwichtige, sociaal weerbare en veerkrachtige leerlingen. De kinderen werden vaak gebracht en gehaald door ouders. Prettige bijkomstigheid was dat het Vakhuis is gevestigd in het gebouw van een middelbare school. Hierdoor maakten zowel ouders als leerlingen al vroeg kennis met het voortgezet onderwijs. Gedurende 37 weken begeleidde Vakmanstad zo'n 70 leerlingen die per week aan een of meerdere werkplaatsen van het Vakhuis deelnamen, *die dus niet chillen maar skillen*.

Vakhuis leerlingen OBS Bloemhof

Lesblokken van het Vakhuis voor leerlingen van OBS Bloemhof zijn afgesloten met een eindpresentatie aan klasgenoten en ouders. Het Vakhuis hielp mee om die eindejaarpresentaties van de groepen 8 extra voor te bereiden en uit te voeren. Alle kinderen van de groepen 8 namen daardoor deel aan het Vakhuis, verdeeld over muziek-, zang- en dramalessen. Via de werkplaats Gezond werd gezorgd voor catering, hapjes en drankjes tijdens de eindpresentaties. Aan het ouderdiner op school hielpen kookkinderen mee.

Vakhuiskinderen tonen aan ouders en familie wat ze hebben geleerd in het Vakhuis.

Studenten Hogeschool Rotterdam in het Vakhuis

Er is in 2017 goed samengewerkt met de studenten van de Hogeschool Rotterdam. Zij zorgden voor individuele begeleiding van de leerlingen. Leerlingen beschreven zelf hun leerdoelen voor het Vakhuis. Samen met de studenten werkten zij naar die leerdoelen toe.

Medialessen in de technieklijn (Doen-denken)

Een concreet resultaat van programmaontwikkeling is de integratie van Mediawijsheid in alle leerlijnen op de basisscholen. De snelle veranderingen binnen de digitale samenleving versterkten de noodzaak om de kinderen en jongeren sneller een positief-kritische houding aan te leren ten opzichte van consumenten en participeren op social media. Voor de lessen zijn 15 iPads aangeschaft. De leerlijn Techniek is de eerste leerlijn waarvoor, in samenwerking met een techniekdocent, medialessen zijn ontwikkeld. Medio 2017 heeft een pilot plaatsgevonden op beide locaties van OBS De Globe voor groep 6, 7 en 8. In deze lessen is onder andere ingegaan de technische kant van film. De techniekdocent is getraind om de medialessen zelf te verzorgen. In het schooljaar 2017-2018 zijn deze lessen op alle basisscholen door de techniekdocenten verzorgd. Zij volgden hiervoor de interne training.

Zomerfestival als afsluiting van het Vakhuis

Begin juni 2017 sloot het Vakhuis het schooljaar af met het Vakmanstad ZOMERFESTIVAL 2017. Een groot festival op locatie waar kinderen van groep 7 en 8 en hun ouders workshops konden volgen, de kookkunsten van hun kinderen konden ervaren en andere vaardigheden van de kinderen konden aanschouwen. Alle kinderen van groepen 7 en 8 waren tijdens het middagprogramma aanwezig. Veel waren in gezelschap van hun ouders en/of familie en vrienden met wie ze enthousiast deelnamen aan workshops zoals yoga en aikido.

Leerlingen demonstreren tijdens het Zomerfestival wat ze in de Werkplaats Cultuur in het Vakhuis hebben geleerd.

3.2. Vakhuis voor klas 1- en 2-vmbo'ers en internationale schakelklassen

Voor leerlingen van klas 1 en 2 van het vmbo en van internationale schakelklassen gaat het Vakhuis vooral over Loopbaan Oriëntatie Begeleiding (LOB). Dankzij deze insteek kreeg deze doelgroep betere mogelijkheden en ruimere keuzes voor hun (vervolg)onderwijs en hun beroep. Met een juiste profielkeuze wil Vakmanstad het voortijdig verlaten van school terugdringen en een structurele verbetering van de studieresultaten bevorderen. Om die reden is het Vakhuis in 2017 ingebed in het curriculum van 1- en 2-vmbo'ers op RVC De Hef.

Inbedden in curriculum

De eerste helft van 2017 konden leerlingen nog zelf een keuze maken voor te volgen vakken. In de tweede helft van het jaar ging deze keuzevrijheid in de ban. De werkplaatsen werden vanaf dat moment opgenomen in het curriculum van RVC De Hef. Wekelijks namen 190 leerlingen klassikaal deel en de klassenmentor was aanwezig. Hiermee werd ingezet op het versterken van de sociale, fysieke en mentale weerbaarheid van leerlingen en het ontwikkelen van cognitieve, communicatieve en creatieve vaardigheden. De werkplaatsen waaraan leerlingen wekelijks hebben deelgenomen zijn:

- Werkplaats Techniek (hout bewerken, nieuwe technologie, ICT en programmeren, 2D/3D)
- Gezonde Leefstijl: weerbaarheidstraining, yoga en kook-en smaaklessen
- Mediawerkplaats: TV maken en mediawijsheid

Ontwikkeling lesmodules voor de Mediawerkplaats: Medialeren en Mediawijsheid

In 2017 zijn twee lesmodules ontwikkeld die aanvullend op elkaar zijn: Medialeren en Mediawijsheid. De lesmodule Medialeren is volledig afgestemd op het LOB-principe. In zeven blokken leerden leerlingen om zeven verschillende soorten films te produceren. In de lesmodule Mediawijsheid werkten de leerlingen in een blok van 6 lessen aan een positief-kritische houding ten opzichte van consumeren en participeren op social media. SKVR en RVC de Hef hebben samen met Vakmanstad de module ontwikkeld. Het schooljaar 2016-2017 was een pilotjaar. Onderzoek in het schooljaar 2017-2018 moet verdere verbeteringen van de lesmodule opleveren.

Mediawijsheid

De lessen Mediawijsheid zijn in 2017 van karakter veranderd. In het schooljaar 2016-2017 produceerden leerlingen nog filmpjes voor een tv-programma. De nadruk ligt nu op het consumeren en participeren op sociale media. Onderwerpen als internetverslaving, influencen, cyberpesten, sexting, exposen en het aangeven van grenzen komen hier uitgebreid aan bod. Ook de werkvorm en opzet van de lessen is medio 2017 veranderd. Voorheen werden leerlingen van verschillende klassen bij elkaar werden gezet in een workshop naar keuze. Nu is het een klassikaal vak waar de klas in een carrousel model alle workshops volgt gedurende een periode van zes weken. De mentor van RVC de Hef is bij de lessen aanwezig.

Gedurende zes weken in een carroussel model volgen de leerlingen lessen Mediawijsheid over internetverslaving, influenzen, cyberpesten, exposen en het aangeven van grenzen uitgebreid aan bod.

Van alle lessen is koken favoriet

Koken was het meest geliefd onder leerlingen. Opmerkelijk veel jongens volgden met plezier de kook- en smaaklessen. Ook leerden ze over gezonde voeding, over 'hun ecologische foodprint' en over economie: de kosten van verse waar versus halffabricaten.

4. Onze organisatie

Stichting Vakmanstad is statutair gevestigd te Rotterdam op 22 oktober 2010 en ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel Rotterdam met dossiernummer 51106418. Wij werken vanuit een integrale visie op verschillende schalen (lokaal, landelijk en internationaal) om een breed begrip van duurzaamheid en intercultureel vakmanschap uit te dragen en te realiseren.

Ons bestuur

De samenstelling van ons bestuur per ultimo 2017 is:

- Peter de Regt (voorzitter per 20-10-2010)
- Carol Hol (secretaris per 20-10-2010)
- Rowdy Schouten (penningmeester per 23-04-2015)
- Anky Romeijnders (bestuurslid per 1-5-2017)
- Hidde Verkade (bestuurslid per 5-9-2016)

Onze medewerkers

In onze organisatie werken 20 mensen in loondienst, 2 vaste stagiairs (loondienst) en 18 freelance-docenten waar wij op regelmatige basis werkzaamheden aan toevertrouwen. Daarnaast zijn we vereerd met de hulp en inzet van zo'n 32 vrijwilligers en 10 flexibele stagiairs die een kortdurende stage bij ons lopen (meestal in de keukens). We zijn trots op ons team.

Organisatorische veranderingen pakten positief uit

Het inzetten van onderwijsassistenten is een goede strategie gebleken om de veiligheid in de lessen op scholen te verbeteren. In het afgelopen jaar zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd om te werken aan teambuilding. Personeelsbijeenkomsten en informele meetings hebben de onderlinge samenhang versterkt.

Professionalisering backoffice

In 2017 is de backoffice verder geprofessionaliseerd. Ons team heeft samengewerkt aan het opzetten van protocollen en systemen. Zo is er een slag gemaakt in het verbeteren van de interne communicatiestromen, zijn de financiële protocollen inzichtelijk gemaakt en is er een duidelijke verzuimregistratie opgezet. De backoffice is op deze manier ondersteunend aan de coördinatoren, vakdocenten en de onderwijsassistenten.

Marketing en communicatie

Op het gebied van Marketing, PR en communicatie zijn er verschillende projecten opgezet. De missie, visie en strategie zijn herijkt. Er is ook een nieuwe interne nieuwsbrief ontwikkeld. Een nieuwe website, een nieuwe huisstijl en een content strategie zijn projecten die onder leiding van een projectleider en met hulp en input van het kernteam in 2018 gerealiseerd gaan worden.

Coaching- en scholing

In 2017 is het aanbod aan coaching en scholing verbreed, een docentcoach aangesteld en hebben medewerkers diverse scholingstrajecten aangeboden gekregen, zoals cursussen Pedagogiek en bedrijfshulpverlening (BHV). Er is een aantal trajecten verder ontwikkeld en doorgevoerd, onder andere een HR handboek, verzuimbeleid, gedragscode, werving en selectie en een vrijwilligersprocedure.

Vertrouwenspersoon

Vakmanstad heeft in 2017 twee vertrouwenspersonen aangesteld aan wie medewerkers en externen vermoedens van misstanden of klachten konden melden. De vertrouwenspersonen worden vertegenwoordigd door twee leden van het bestuur, te weten: Anky Romeijnders en Rowdy Schouten.

Samenwerkingspartners

Samenwerken is de basis van het Vakmanstad-concept. Zonder onze stakeholders is het ondenkbaar dat we onze doelen bereiken. In 2017 hebben we ingezet op het versterken van bestaande samenwerkingen. Voor het programma Doen-denken werkten we structureel samen met de betrokken scholen - OBS Bloemhof, KBS Agnesschool, KBS Elisabethschool en OBS De Globe - en de SKVR. In de leerlijn Sport was judovereniging Zterk onze partner. En voor de leerlijn Gezond werd in Feijenoord samengewerkt met You Talent.

In 2017 waren de volgende organisaties onze belangrijkste stakeholders:

• OBS Bloemhof • KBS Agnesschool • KBS Elisabethschool • OBS De Globe • Stichting BOOR • Stichting RVKO • Stichting De Verre Bergen • Stichting Vogelgezing • SKVR • Rotterdams Vakcollege de Hef • Albeda College • Zadkine • Techniek College Rotterdam	• Dok21 • Gemeente Rotterdam • Nationaal Programma Rotterdam Zuid • Hogeschool Rotterdam • Hogeschool InHolland • Erasmus Universiteit Rotterdam • IMC Weekendschool • VNO-NCW Rotterdam (diverse bedrijven) • De Club Rotterdam (DCR, diverse bedrijven)
---	---

5. Zo zien wij de toekomst

Een bewijs voor ons programmaeffect creëert zoveel nieuwe mogelijkheden, dat we hier stiekem niet op kunnen wachten. Liever vandaag dan morgen. Maar goed, we hebben niet zoveel keus. Dus stomen we ondertussen van alles klaar. Denk niet alleen aan interne processen en protocollen. Denk ook aan verdere verfijning en aanscherping van de inhoud van onze programma's.

Vakmanstad smaakt naar meer. Feitelijk willen we breder, verder en dieper dan het prachtige Rotterdam-Zuid. We spelen al een prominente rol als het gaat om het breder op de kaart zetten van onderwijs in Nederland. Het Nationaal Expertise Centrum Onderwijs is zeer gecharmeerd van onze leerlijnen Techniek en Denk. We delen daarom onze kennis met hen. We nemen deel in een professioneel leergemeenschap, waarmee we sessies hebben om te onderzoeken in hoeverre ons programma door reguliere groepskrachten kan worden gegeven. En we zijn onderdeel geworden van het landelijk initiatief curriculum.nu, om curricula te herschrijven en zo het onderwijs in Nederland een trede hoger te positioneren.

In het najaar van 2018 betreft Vakmanstad een kantoor in Rotterdam-Centrum. Vanaf dat moment willen we ons interne verhaal ook meer naar buiten toe profileren. Het schooljaar 2018-2019 staat in het teken van de verdere professionalisering van onze marketing en communicatie.

We denken na over een nieuwe huisstijl, een website en meer participatie met onze doelgroepen op social media. Zo kunnen we Vakmanstad nog beter voor het voetlicht krijgen. Maar ook kunnen we ervaringen van onze doelgroepen dan beter integreren in onze programma's. De vernieuwing is nodig om Vakmanstad voor iedereen, dus ook ouders en leerlingen, toegankelijker te maken.

Waar we van dromen? Om vaker uit te vliegen. En weer iets groter terug te komen op 't nest. We dromen van pionieren. Mogen we dat zeggen? Ja, dat mag. Alles is geoorloofd om meer kinderen en jongeren lekker in hun vel te laten zitten.

6. Financiële informatie en financieel verslag 2017

6.1. Begroting 2018

De begroting voor 2018 bestaat uit de tweede helft van de begroting voor het schooljaar 2017-2018 en de eerste helft van het schooljaar 2018-2019.

Deze is als volgt weer te geven:	2018
Donaties	1.037.180
Bijdragen van scholen en overige baten	510.795
	1.547.975
Programma Doen-denken	841.630
Programma Vakhuis	192.681
Programma Gezonde Lunch	139.700
Backoffice	373.964
	1.547.975
Saldo resultaat	0

6.2. Bestuurlijke voornemens

Het bestuur heeft besloten om de continuïteitsreserve uit te breiden tot € 220.000, zodra de middelen daarvoor voorhanden zijn.

6.3. Vermogensbeleid

Als gevolg van het bestuursbesluit in 2016 om de Algemene reserve aan te wenden voor de vorming van een continuïteitsreserve, bedraagt het vrij besteedbaar vermogen van de Stichting € nihil.

6.4. Beleggingsbeleid

De stichting heeft geen beleggingen. Tijdelijk wordt geld op een spaarrekening bij de huisbankier geparkeerd indien dit niet op korte termijn nodig is.

Financieel verslag 2017
Stichting Vakmanstad
Rotterdam

Balans per 31 december 2017

<i>Activa</i>	<i>31 december 2017</i>		<i>31 december 2016</i>	
	€	€	€	€
<i>Vaste activa</i>				
Materiële vaste activa		178		1.944
<i>Vlottende activa</i>				
Vorderingen	223.775		172.393	
Liquide middelen	138.304		210.002	
		362.079		382.395
		<u>362.257</u>		<u>384.339</u>
<i>Passiva</i>				
	€	€	€	€
<i>Kapitaal</i>				
Bestemmingsreserve		198.996		198.996
<i>Kortlopende schulden</i>		163.261		185.343
		<u>362.257</u>		<u>384.339</u>

Staat van baten en lasten over 2017

	<i>Begroting 2017</i> €	<i>Exploitatie 2017</i> €	<i>Exploitatie 2016</i> €
<i>Baten</i>			
Subsidiebaten	1.249.148	1.066.088	831.742
Overige baten	655.118	583.741	742.399
Som der baten	1.904.266	1.649.829	1.574.141
<i>Lasten</i>			
Doen-denken	1.066.739	903.562	823.683
Actief Burgerschap	167.826	125.951	110.375
Overige trajecten	224.000	201.859	235.679
Duurzaam vakmanschap	0	0	88.045
Backoffice	445.700	417.935	364.736
Som der lasten	1.904.265	1.649.306	1.622.518
<i>Baten minus de lasten</i>	-0	523	-48.377
<i>Financiële baten en lasten</i>	0	523	408
<i>Saldo resultaat</i>	-0	-0	-48.785

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1. Algemene toelichting

1.1. Activiteiten

Stichting Vakmanstad werkt vanuit een integrale visie op verschillende schalen (lokaal, landelijk en internationaal) om een breed begrip van duurzaamheid en intercultureel vakmanschap uit te dragen en te realiseren in de ruimste zin des woords alsmede het ontwerpen en initiëren van projecten en het organiseren en coördineren van daarop geënte netwerken.

1.2. Vestigingsadres

Stichting Vakmanstad is feitelijk gevestigd op Strevelsweg 700 – 315, 3083 AS te Rotterdam en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 51106418.

1.3. Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

1.4. Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van Stichting Vakmanstad zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

2. Grondslagen van waardering

2.1. Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor kleine organisaties-zonder-winststreven die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's. De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op de historische kosten en kostprijzen. Activa en passiva, met uitzondering van het eigen vermogen, worden gewaardeerd tegen nominale waarde of verkrijgingsprijs, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

2.2. Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.3. Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

2.4. *Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa*

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

De opbrengstwaarde is bepaald met behulp van de actieve markt. Voor de bepaling van de bedrijfswaarde is bij het contant maken van de kasstromen een disconteringsvoet gehanteerd. Een bijzondere waardevermindering verlies wordt direct als een last verwerkt in de staat van baten en lasten.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

2.5. *Vorderingen*

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

2.6. *Liquide middelen*

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

2.7. *Kortlopende schulden*

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1. Algemeen

Het resultaat (saldo) wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. Ontvangsten en uitgaven worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij de toerekening wordt een bestendige gedragslijn gevolgd. Dit houdt in dat rekening wordt gehouden met de aan een periode toe te rekenen bedragen die in een andere periode zijn of worden ontvangen, dan wel betaald.

Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen, worden afzonderlijk in de (toelichting op de) staat van baten en lasten verwerkt onder vermelding van de aard van de bestemming; indien deze baten in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, worden de nog niet bestede gelden gereserveerd in de desbetreffende bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en). Een onttrekking aan bestemmingsreserve respectievelijk -fonds wordt als besteding (last) verwerkt in de staat van baten en lasten.

Indien aan bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en) wordt gedoteerd dan wel daaruit wordt geput wordt deze mutatie op de volgende wijze verwerkt: het saldo van de staat van baten en lasten wordt bepaald inclusief het overschot of tekort dat is ontstaan uit hoofde van de baten en lasten met een bijzondere bestemming. Onder de staat van baten en lasten wordt vervolgens een specificatie opgenomen van de verwerking van dit saldo in de onderscheiden posten van het eigen vermogen.

3.2. Opbrengstverantwoording

3.2.1. Subsidiebaten

Indien aan bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en) wordt gedoteerd dan wel daaruit wordt geput wordt deze mutatie op de volgende wijze verwerkt: het saldo van de staat van baten en lasten wordt bepaald inclusief het overschot of tekort dat is ontstaan uit hoofde van de baten en lasten met een bijzondere bestemming. Onder de staat van baten en lasten wordt vervolgens een specificatie opgenomen van de verwerking van dit saldo in de onderscheiden posten van het eigen vermogen.

Investeringsubsidies worden als vooruitontvangen onder de passiva opgenomen of worden in mindering gebracht op het geïnvesteerde bedrag.

3.2.2. Overige baten

Indien sprake is van ruiltransacties/bartertransacties dient de reële waarde van de transactie te worden verantwoord onder de baten alsmede onder de kosten.

Indien baten worden ontvangen in de vorm van zaken of diensten en deze baten niet zijn opgenomen in de staat van baten en lasten, wordt hiervan melding gemaakt in de toelichting. Indien dit van belang is voor het inzicht wordt een indicatie gegeven van de reële waarde van deze baten.

3.2.3. Sponsorbijdragen

Bijdragen van sponsors worden verantwoord in het jaar waarop de bijdrage betrekking heeft.

3.2.4. *Giften en soortgelijke baten*

Naast de giften worden baten uit nalatenschappen separaat verantwoord.

Baten uit nalatenschappen worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorlopige uitbetalingen worden verantwoord in het jaar van ontvangst.

3.3. *Lasten*

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

3.4. *Personeelsbeloningen*

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

3.5. *Afschrijvingen op materiële vaste activa*

De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op verkrijgingsprijs. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, met dien verstande dat boekwinsten en -verliezen bij realisatie van niet aan bedrijfsuitoefening dienstbare activa in het algemeen onder de buitengewone baten en lasten worden verantwoord.

3.6. *Financiële baten en lasten*

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

3.7. *Fiscaal*

Stichting Vakmanstad is met de Belastingdienst in gesprek gegaan over de BTW-positie. Uitgangspunt is dat de stichting niet belastingplichtig is voor de BTW. De Belastingdienst heeft per brief d.d. 3 juni 2013 bevestigd dat over de bijdragen die de stichting ontvangt uit de diverse fondsen geen omzetbelasting berekend en voldaan moet worden. Nu er geen sprake is van met omzetbelasting belaste prestaties, kan de stichting de aan haar in rekening gebrachte omzetbelasting niet in aftrek brengen.

